

NICHITA STĂNESCU

1933-1983

După Mihai Eminescu și Tudor Arghezi, Nichita Stănescu este al treilea inovator al limbajului poetic în literatura română.

Particularități ale poeziei neomoderniste cultivate în lirica lui Nichita Stănescu:

- poezia contrariază permanent așteptările cititorului;
- o poetică a existenței și a cunoașterii;
- lupta sinelui cu sinele; confruntarea dintre creator și gânditor;
- redefinirea poeticului; lupta cu verbul (necuvintele);
- cunoașterea deplină numai prin poezie, ca gest de participare la creație;
- intelectualismul;
- reinterpretarea miturilor;
- reflecția filozofică, abordarea marilor teme ale liricii;
- ironia, spiritul ludic;
- reprezentarea abstracțiilor în formă concretă are ca efect plăsmuirea unui univers poetic original, cu un imaginar propriu, inedit;
- transferul dintre concret și abstract funcționează bivalent, punând în discuție relația dintre conștiință și existență;
- ambiguitatea limbajului împinsă până la aparența de nonsens, de absurd; răsturnarea firescului; ermetismul expresiei;
- subtilitatea metaforei;
- insolitul imaginilor artistice.

“Liderul neomodernismului nostru epuizează Dicționarul limbii române, nu pe întinderea, dar în adâncimea acestuia. El compune, din cuvintele pe care cu toții le cunoaștem, necuvinte trase dintr-o limbă nemaiauzită, de o stranie frumusețe.” (Daniel Cristea-Enache)

“Umbra vieții mele sunt necuvintele.” (Nichita Stănescu)

Etape ale creației și particularități artistice

În lucrarea *Nichita Stănescu; orizontul imaginar*, criticul Corin Braga sintetizează trăsăturile celor trei etape astfel:

- poezia metaforică - are o structură mediată, redă o imagine prin altă imagine;
- poezia simbolică și de viziune - are o structură imediată, exprimând intuiții și percepții obscure, irepresentabile în sine;
- metapoezia - transfigurarea poetului în cuvânt trădează dorința de a supraviețui prin cuvânt, dedusă din neputința de a supraviețui în mod direct.

Prima etapă de creație, a exuberanței,

cuprinde volumele de tinerețe
Sensul iubirii - 1960,
O viziune a sentimentelor - 1964:

- elanuri adolescente, exuberanță;
- manifestarea stării jubilatorii;
- consonanța cu sinele și cu lumea;
- iubirea ca sentiment originar al nașterii cuvintelor;
- tema primului volum: ieșirea din somn; motivul răsăritului, al luminii; prefigurează o poetică a zborului, a transparenței, a matinalului (impresia de poezie imaterială);
- în al doilea volum, considerat „romanul unei idile”¹, tema: dragostea ca stare de certitudine;
- relația eu - timp: realizarea elogiului stării *de A FI* (poeziile stau sub semnul lui *SUNT*)
- acest volum îl consacără ca un poet solar al purității adolescente.

A doua etapă de creație face trecerea spre un **lirism interiorizat, reflexiv**

cuprinde volumele:
Dreptul la timp - 1965,
11 elegii - 1966,
Oul și sfera - 1967,
Roșu vertical, Laus Ptolemaei - 1968,
Necuvintele - 1969,
În dulcele stil clasic - 1970.

- Redă o conștiință scizionată, aventura conștiinței de sine în cunoaștere, efectul timpului asupra cuvintelor în discursul poetic.

Cu volumul **Dreptul la timp**, se configurează infrastructura unei cosmogonii proprii, construite în volumele ulterioare, prin abordarea marilor teme ale lirismului său. Tema volumului este perceperea dureroasă a timpului. Durerea este „o definiție afectivă a timpului”.

Volumul **11 elegii** (definiții filozofico-lirice ale unor concepte fundamentale ale existenței poetice) este o carte a rupturii existențiale, o investigație a legăturii dintre om și cuvânt. Ciclul redă condiția artistului și relevă cauza suferinței poetului: imposibilitatea de a materializa imaterialul.

Volumele următoare reiau tema cuvintelor și a necuvintelor, continuă obsesia mitului creației.

Ultimul volum al etapei, **În dulcele stil clasic**, aduce rafinarea expresiei în dialogul duos ironic cu poezia înaintașilor.

A TREIA ETAPĂ. etapă de maturitate și de manifestare plenară a stănescianismului

cuprinde volumele
Epica Magna - 1978,
Opere imperfecte - 1979,
Noduri și semne - 1982
artistic.

Poezia este o stare de criză: „Poezia nu se scrie cu cuvinte”. Poetul este când bântuit de „îngerul” cunoașterii și al speculației metafizice, când posedat de „daimonul” trăirii și scufundării în materie, iar viziunile lui stau sub semnul unui regim senzitiv. Cele două ipostaze sunt și două moduri de cunoaștere a lumii.